

Adalbert Stifter

Gorski kristal

Adalbert Stifter

Gorski kristal

S NJEMAČKOG PREVELA
Gordana-Dana Grozdanić

GYMNASIUM

Zagreb, studeni 2020.

Biblioteka Kleinöd

Naslov izvornika

Adalbert Stifter

Bergkristall [Bunte Steine], 1853.

© Za hrvatsko izdanje

Gymnasium d.o.o., Zagreb, 2020.

Mnogi blagdani koje slavi naša crkva zadiru nam duboko u dušu. Jedva se može zamisliti nešto milije od Duhova, nešto ozbiljnije i svetije od Uskrsa. Tuga i sjeta Velikog tjedna koji završava svečanom uskrsnom nedjeljom prate nas kroz cijeli život. Jedan od najljepših blagdana crkva slavi gotovo usred zime, kad su noći najduže, a dani najkraći, kad sunce pod najoštrijim kutom pada po našim poljima, a snijeg prekriva sve naše oranice – to je blagdan Božića. U mnogim drugim zemljama dan uoči Gospodinova rođendanskog slavlja zove se Kristova večer, kod nas se zove Sveta večer ili Badnjak, sljedeći dan je Sveti dan, noć između njih je Sveta noć. Božić je najveća svetkovina Katoličke crkve; u većini krajeva već se u ponoć raskošnim ritualom obilježava trenutak Gospodinova rođenja, zvona odjekuju kroz mirnu tamu zimskog zraka, mještani se sa snježnih planina spuštaju po mračnim, dobro znanim stazama

mimo šuma zaogrnutih injem i voćnjaka pucketavih od mraza, seljani sa svjetiljkama u ruci hitaju prema crkvi iz koje se razlijeva svečana zvonjava i koja se svojim visokim, osvjetljenim prozorima uzdiže usred sela uokvirenog stablima okićenima ledom.

S crkvenim blagdanom povezan je i kućni. U skoro svim kršćanskim zemljama običaj je da se dolazak Malog Isusa – najdivnijeg djeteta od sve djece što su ikada živjela na ovome svijetu – djeci dočara na vedar, bogat i blještav način, taj doživljaj ostaje u nama cijeli život i ponekad, pod stare dane, kad nas obuzmu tjeskobne ili dirljive uspomene, sjećanje na ta davna vremena uzleti na šarenim ljeskavim krilima po pustom, tužnom i praznom noćnom nebu. Za Božić djeci poklanjamo darove koje im je donio blaženi Mali Isus kako bismo ih razveselili. To se obično događa na Badnju večer, pošto se spusti duboki mrak. Upali se mnogo svjetiljki; često vise zajedno sa svijećama na ljupkim zelenim grančicama božićnog drvca postavljenog na sredini sobe. Poslušna djeca strpljivo čekaju na znak da je blaženi Mali Isus već bio došao i ostavio darove. Onda im otvore vrata, mališani uđu u sobu i pri predivnom treperenju svijeća ugledaju darove kako vise na drvcu ili leže na stolu, stvari koje premašuju sve predodžbe iz njihove mašte, koje se jedva usude dodirnuti i koje napo-

sljetku, pošto su ih primili, cijelu večer nose u svojim ručicama i s njima odlaze na spavanje. A potom, kada kroz san povremeno začuju zvonjavu što poziva odrasle u crkvu na ponoćku, pričinja im se da po nebesima anđeli šire svoja krila ili da se to Mali Isus vraća svojoj kući nakon što je posjetio svu djecu i donio im prekrasne darove.

A kada osvane sljedeći dan, Božić, provode ga u svečanom ugođaju: rano ujutro u najljepšoj odjeći stoje u toploj sobi, majka i otac se uredi za svetkovinu, okupe se za blagdanskim ručkom, boljim nego bilo koji u godini, popodne ili predvečer dođu prijatelji i poznanici, posjedaju ukrug po stolicama i klupama, predaju se ugodnom razgovoru, gledajući kroz prozor u zimski krajolik po kojem ili polagano sipe pahuljice, ili gusta magla obavija gorja, ili zalazi krvavocrveno, studeno sunce. Posvuda u sobi, na stoličici ili na klupici ili na prozorskoj dasci, leže čarobni, sada već dobro poznati darovi od prethodne večeri.

Potom prođe duga zima, dođe proljeće i beskonačno dugo ljeto – i kad majka ponovno krene pričati o svetom Isusu, kako uskoro stiže njegov blagdan i kako će i ovaj put sići kod njih, djeci se čini da je od njegova zadnjeg dolaska prošla cijela vječnost i da je ondašnja radost iščezla u nekoj maglovito sivoj daljini.

Budući da ovaj blagdan na nas ostavlja tako dugotrajn dojam, da mu sjaj seže u duboku starost, milo nam je promatrati kako ga djeca slave i kako mu se raduju. – –

U visokom gorju naše domovine nalazi se seoce s malim, vrlo šiljatim crkvenim tornjem, koji se svojom crvenom šindrom na krovu ističe među zelenim krošnjama brojnih voćki i koji se zbog te žarke boje vidi nadaleko nasuprot planina obavijenih prozračnom plavičastom polutamom. Seoce leži na sredini poširoke doline u obliku izduženog kruga. Pokraj crkve ima i školu, župni ured i nekoliko velikih, lijepih kuća poredanih oko trga s četiri lipe u čijoj je sredini kameni križ. Te kuće nisu samo zemljoradničke, nego u svome krilu skrivaju obrte neophodne ljudskom rodu, čiji je zadatak zadovoljiti potrebe gorštaka za obrtničkim proizvodima. U dolini i po brdima rasute se mnoge kolibe, kako je to čest slučaj u gorskim predjelima; i one spadaju pod istu crkvu i školu, trguju proizvodima i potpomažu obrte o kojima je upravo bila riječ. Seocu pripadaju i druge kolibe koje se uopće ne vide iz doline i koje se nalaze još dublje u planini; njihovi stanovnici rijetko dolaze svojoj župnoj braći, a zimi često moraju čuvati svoje mrtve i čekati da okopni snijeg kako bi ih donijeli u selo i pokopali. Najviši gospodar s kojim se seljani